

Son 25 yılda ülkeyi derinden etkileyen sorunların başında, ağırlıklı olarak Doğu ve Güneydoğu'daki çatışmalarla etkisini hissettiren Kürt sorunu geliyordu. Eşkıyalık, terör, ayrılıkçı terör, düşük yoğunluklu çatışma/savaş vb. ifadelerle tanımlanan olaylar beş yıldır durulduktan sonra 2004'den itibaren yeniden başladı ve giderek şiddetlendi. Abdullah Öcalan'ın yakalanması ve Türkiye'nin AB sürecine girmesiyle şiddet gündemin ilk sırasından düşse de bölgedeki şikâyetler bitmedi. Çatışma olduğu dönemlerde de, silahların sustuğu dönemde de bölgenin ekonomik ve sosyal sorunları da konuşuldu ama her şey şiddetin gölgesinde kaldı.

1980'lerden 90'ların sonuna kadar Kürt sorunu ağırlıklı olarak, terör, şiddet, ayrılıkçılık, suç ve ceza gibi kavramlarla konuşulurdu ve Türkiye'deki tüm sorunları gölgeliyor gibiydi. Her platformda sorun bir 'saldırı-savunma' ikiliğine indirgenmişti. Sonra 5 yıllık bir sessizliğin ardından yeniden kanlı bir süreç başladı. Sorunun kaynağı, boyutları, tanımı değişmiş midir? 'Kürt talepleri' nelerdir?

Sorunun kaynağı ikidir: 1) Kürtlerin kimliklerini inkar; 2) Bölgede insanca yaşamının ekonomik koşullarının olmaması.

Bu iki durum hiç değişmedi. Öcalan'ın yakalanmasından sonra sanki daha önce hiçbir şey olmamış gibi davranıldı. Sonunda olay yine patlak verdi.

Kürt talepleri, talep eden Kürtlere göre değişir. Ama yukarıda sorun kaynağı olarak belirttiğim iki noktanın halledilmesi genel taleptir.

Devletin soruna bakışında temel bir değişim olduğuna inanıyor musunuz? Kürt taleplerini dile getiren kişi ve kuruluşların bakışında son beş yıl içinde temel bir değişiklik olduğu söylenebilir mi?

Yukarıda, bir değişiklik olmadığını söyledim.

Kürt talepleri ise son yıllarda K.İrak'ta bir Kürdistan'ın kurulma durumu tarafından etkilendi. Eskiden Türkiye Kürtleri yalnızca Türkiye'ye dönüktü. Şimdi K.İrak'a da bakıyorlar.

Özellikle AB sürecinde yapılanların açılım olduğu söylenebilir mi? Siyasal çözüm açısından bu açılımlar yeterli mi? Değilse neler yapılmalı?Bugün yapılan açılımlar yalnızca AB'nin taleplerinin karşılanması mı?

AB Uyum Paketleri bağlamında yapılanlar son derece yetersiz. Lisan kurslarının açılmasına güya izin çıktı, ama trajik-komik şeyler yaşandı (bkz. benim Türkiye'de Azınlıklar, İstanbul, İletişim Yayınları, s.120 vd.). Böyle şeyler, özellikle Kürdistan'ın kurulmakta olduğu bir dönemde, Kürt milliyetçiliğini daha da güçlendirdi.

Ne yapılması gerektiğini ilk soruya cevabımda verdim. Yalnız, bunların yapılabilmesi için derhal ifade özgürlüğünün eksiksiz uygulanması için gereken yasal önlemler alınmalıdır. Kürt sorunu hakkında yapılan analizlerin derhal "Terör örgütünü övmek"ten cezalandırıldığı bir ülkede hiçbir sorun çözülemez.

Kürt sorununa 1980 sonrasında 'asayiş ya da terör sorunu' olarak bakılması doğru muydu? O dönemde sorun olarak kabul edilseydi, Türkiye çatışma dönemini yaşar mıydı? Yargısız infazlar, köy yakmalar ve örtülü operasyonlar sorunun çözümünü ne ölçüde güçleştirdi?

1980 öncesinde ve sonrasında böyle bakılması tabii ki fevkalade yanlıştı. Bunu şu anda emekli orgeneraller bile kabul ediyor, ama biraz geç. Birinci soruda yazdığım iki kaynağın aynı anda (simültane olarak) halledilmesi dışında Kürt sorununa hiçbir çözüm yoktur. Şiddet, her zaman olduğu gibi şiddeti doğurmuştur. Hatta, devlet memurlarının uyguladığı şiddet kimi yerlerde PKK şiddetiyle ilgisiz olarak üretilmiştir. Ör. Korg. Altay Tokat, "hizaya sokmak" için savcı ve yargıçların evlerine bomba attırıştır. Şu anda ismini hatırlayamadığım bir albay, PKK bomba atmadığı zaman havan topu ve makineli tüfekle şehrin üzerine ateş ettirdiğini bildirmiştir. Devlet böyle yaparsa, gerisi düşünülün.

Güvenlik güçleri ve bölgedeki üst düzey bürokratlardan sürekli 'Biz güvenlik boyutuyla ilgileniyoruz, ama siyasiler yük almaktan kaçınıyor' yakınması geldi. Bu yakınma ne anlama geliyordu?

Benim gördüğüm kadarıyla Kürtlerin dağdan inmesini ne devlet istiyor, ne de PKK.

“Yük almaktan kaçınmak” sadece Kürt meselesinde değil, Türkiye’nin artık kokuşmuş olan bütün sorunlarında söz konusudur: Ermeni, İslam, Kıbrıs, vs.

Irak’taki bir Kürt devletinden korkmak Türkiye açısından gerçekçi midir?

Gerçekçidir, çünkü Türkiye kendi Kürtlerini memnun edemediğini bilmektedir. Kürdistan’dan korkuş bundan ötürüdür.

Bu soruların ışığında sizce sorunun çözümü nedir?

Arkadaşlar, tam saymadım ama galiba üçüncü defa tekrar ediyorum: 1) İfade özgürlüğünü tam sağlayarak eleştirilerin yapılmasını sağlamak; 2) Kürt kimliğinin inkarına son vermek; 3) Kürt bölgelerinde insanca yaşayacak koşulları sağlamak. Bunlardan birincisi derhal, diğer ikisi de simültane olarak yapılmalıdır.